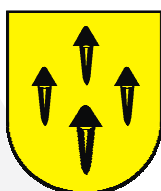

**RAPORT Z WYKONANIA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY RAJGRÓD DO 2014 R.,
ZA LATA 2013 - 2014**

Zlecniodawca

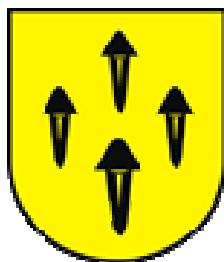
Gmina Rajgród
ul. Warszawska 32
19 - 206 Rajgród

Wykonawca

EKOTON sp. z o. o.
siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95
www.ekoton.pl

Zamawiający:

Gmina Rajgród
ul. Warszawska 32
19 - 206 Rajgród

Wykonawca:

EKOTON Sp. z o.o.

siedziba: ul. Ciepła 12/4; 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U,
15 - 464 Białystok
tel./fax. (85) 744-67-95

Zespół autorów:

dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska - Chocian
mgr inż. Joanna Bartnikiewicz

Listopad 2014

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
1.1 PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA	4
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY RAJGRÓD.....	5
2.1 POŁOŻENIE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY	5
2.2 LUDNOŚĆ.....	8
2.3 GOSPODARKA.....	8
3. STAN ŚRODOWISKA	11
3.1 POWIETRZE.....	11
3.2 WODY	12
3.3 GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	13
3.4 WALORY PRZYRODNICZE - FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	15
3.5 GOSPODARKA ODPADAMI	22
3.6 KLIMAT AKUSTYCZNY	24
3.7 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	24
3.8 ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ I ELEKTRYCZNĄ.....	25
3.9 ZAOPATRZENIE W GAZ	26
3.10 ZŁOŻA SUROWCÓW.....	26
3.11 NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	26
4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	27
5. STAN I OCENA WYKONANIA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	28
6. WNIOSKI.....	36
SPIS RYCIN.....	39
SPIS TABEL	39
SPIS LITERATURY.....	39
ZASOBY INTERNETOWE	40

1. WPROWADZENIE

Niniejszy *Raport z wykonania Programu ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r., za lata 2013 - 2014* powstał w celu oceny stopnia realizacji zadań zapisanych w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.*, uchwalonym 29 czerwca 2004 r. przez Radę Miejską w Rajgrodzie, Uchwałą Nr XIV/110/04.

W ww. *Programie* określono cele ekologiczne, harmonogram działań, a także źródła finansowania niezbędne do osiągnięcia postawionych przed Gminą celów.

Ustawa Prawo ochrony środowiska ani akty wykonawcze nie określają wymagań dotyczących formy i struktury, jaką musi posiadać Raport z wykonania Programu. Przedkładany *Raport* opracowano głównie w oparciu o dane ankietowe pozyskane z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie. Posiłkowano się również informacjami, danymi monitoringowymi i opracowaniami będącymi w posiadaniu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Instytutu Geologicznego, Biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Grajewie oraz zasobami internetowymi.

1.1 Podstawa prawna sporządzenia sprawozdania

Obowiązek sporządzania raportu w zakresie realizacji zadań wynikających z przyjętego Programu ochrony środowiska wynika z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.). Sporządzone opracowanie powinno zostać przedłożone Radzie Miejskiej.

Niniejszy dokument, swoim raportowaniem obejmuje lata 2013 - 2014.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY RAJGRÓD

2.1 Położenie i podział administracyjny

Gmina Rajgród położona jest w północno - wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, powiecie grajewskim (poniższa rycina). Gmina Rajgród graniczy z:

- Gminą Grajewo (powiat grajewski, woj. podlaskie),
- Gminą Goniądz (powiat moniecki, woj. podlaskie),
- Gminą Bargłów Kościelny (powiat augustowski, woj. podlaskie),
- Gminą Kalinowo i Gminą Prostki (powiat etcki, woj. warmińsko-mazurskie).

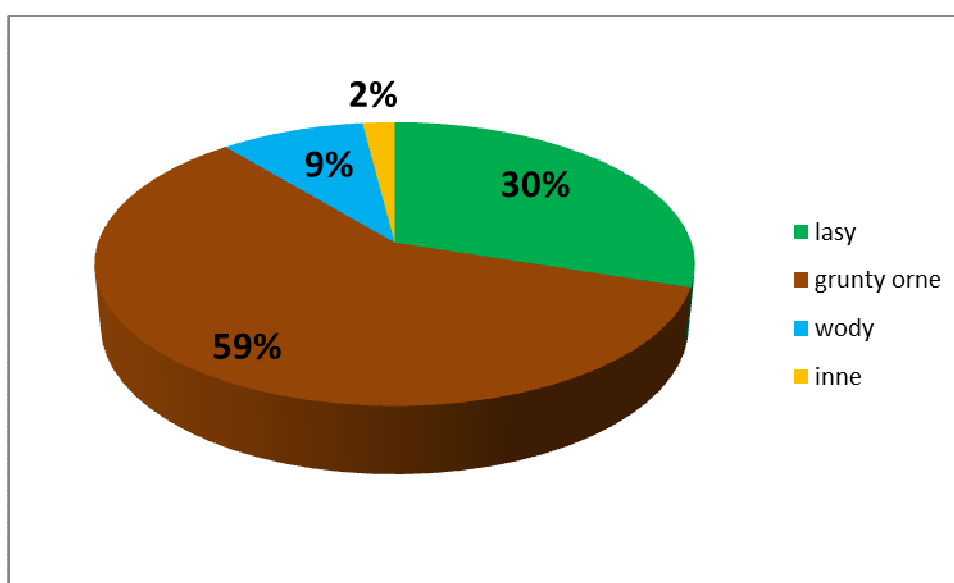

Rycina 1 Położenie Gminy Rajgród na tle powiatu grajewskiego

Źródło: www.osp.org.pl

Powierzchnia Gminy wynosi 207 km². W skład Gminy Rajgród wchodzi następujące sołectwa: Belda, Biebrza, Bukowo, Czarna Wieś, Ciszewo, Danowo, Karczewo, Kołaki, Kosyły, Kosówka, Kozłówka, Kuligi, Łazarze, Miecze, Orzechówka, Pieńczykowo, Pieńczykówek, Przestrzele, Rybczyzna, Rydzewo, Skrodzkie, Sołki, Stoczek, Turczyn, Tworki, Wojdy, Woźnawieś, Wólka Mała, Wólka Piotrowska.

Gmina Rajgród jest Gminą rolniczo - turystyczną. Grunty orne Gminy stanowią 59 % powierzchni Gminy. Turystyka związana jest z wodami (głównie jeziora) i lasami, które łącznie zajmują 39 % powierzchni Gminy. Strukturę użytkowania gruntów prezentuje poniższa rycina.

Rycina 2 Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Rajgród

Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. Planu rozwoju lokalnego gminy Rajgród na lata 2008 - 2015 oraz informacji pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski (wg J. Kondrackiego) na terenie Gminy Rajgród znajdują się dwa mezoregiony wchodzące w skład dwóch różnych makroregionów i dwóch podprowincji. Północną część Gminy zajmuje Pojezierze Etckie będące częścią makroregionu Pojezierza Mazurskiego i podprowincji Pojezierzy Wschodniobałtyckich. Obszar ten powstał w wyniku działalności lodowca i stanowi rodzaj krajobrazu młodogłacjalnego. Wysoczyzna morenowa pagórkowata osiąga wysokości od 120 - 140 m n.p.m. Spadki terenu są przeważnie dość duże i zmienne. W obrębie wysoczyzny spotyka się liczne formy wypukłe (ozy i kemy) jak również formy wklęsłe (obniżenia wytopiskowe). Pozostawione tu przez lądolód jeziora mają strome krawędzie, o wysokościach od 1 do 10 m nad poziom wody w jeziorze. Kotlina Biebrzańska,

wciskająca się na teren Gminy od południa, jest częścią makroregionu Niziny Północnopodlaskiej i prowincji Wysoczyzn Podlasko-Białoruskich. Kotlina Biebrzańska to podłużne obniżenie o długości około 130 km i szerokości od 2 do 35 km, ukształtowane przez lodowce. Środkiem tej Kotliny płynie rzeka Biebrza i jej dopływy. Obszar Kotliny charakteryzuje się płaską zabagnioną powierzchnią terenu, w obrębie której wyróżniają się meandrujące koryta rzek i sieć rowów melioracyjnych oraz płaskie wyniesienia form wydmych i równin sandrowych.

Rycina 3 Gmina Rajgród na tle mezoregionów fizycznogeograficznych

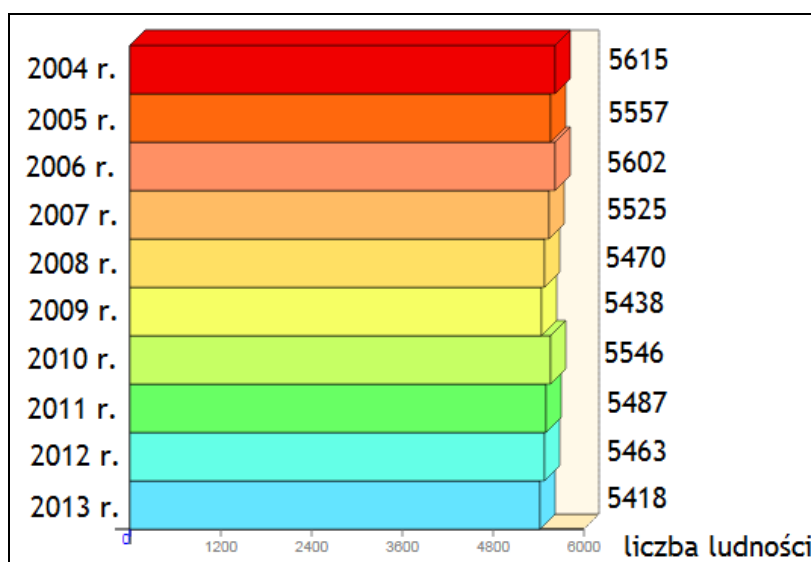
Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o.o. na podst. www.bazagis.pgi.gov.pl, www.pl.wikipedia.org

Klimat Gminy Rajgród charakteryzuje się długimi zimami, krótkim przedwiośniem, stosunkowo krótkim okresem wegetacji oraz upalnym, ale krótkim latem. Są to skutki wpływów mas powietrza polarno-kontynentalnego napływającego z północno-wschodniej części globu. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6 - 7 °C (około 1,5 °C niżej niż w centralnej Polsce). Ma na to wpływ długa zima trwająca ok. 100 dni. Średnia temperatura w styczniu spada nawet do -5 °C, natomiast średnie temperatury letnich miesięcy są zbliżone do temperatur w innych regionach kraju i wynoszą 16 - 17,5 °C. Roczna suma opadów zawiera się w granicach 550 - 600 mm. Wiatry wieją ze średnią prędkością 3 - 4 m/s. W mikroklimacie panującym na terenie Gminy Rajgród zaznacza się wpływ dużych powierzchni wód otwartych (jezior) oraz terenów bagiennych, przejawiający się podwyższoną wilgotnością powietrza, niższą amplitudą wahań dobowych temperatury i lokalnymi zmianami kierunku i nasilenia wiatrów.

2.2 Ludność

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) wynika, że na koniec 2013 roku liczba mieszkańców Gminy Rajgród wynosiła 5 418 osób. Gęstość zaludnienia w Gminie wyniosła 26 osób/km² a zatem jest dwukrotnie niższa niż w skali powiatu (51 osób/km²). W Mieście Rajgród gęstość zaludnienia wyniosła 46 osób/km².

Liczba ludności w Gminie Rajgród na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie z niewielką tendencją spadkową od 2010 roku. Liczbę ludności od roku 2004 do 2013 (dane GUS, 2013 r.) przedstawiono na poniższej rycinie.

Rycina 4 Zmiany liczby ludności w Gminie Rajgród na przestrzeni lat 2004 - 2013

Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. www.stat.gov.pl

Ludność w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym wynosi w Gminie po nieco ponad 18 %. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi ponad 63 % ogółu. W 2013 roku zanotowano na terenie Gminy spory ujemny przyrost naturalny na poziomie -3,3 na 1000 osób.

2.3 Gospodarka

Według danych GUS, w 2013 roku na terenie Gminy Rajgród funkcjonowało 290 podmiotów gospodarki narodowej. Struktura jednostek gospodarczych

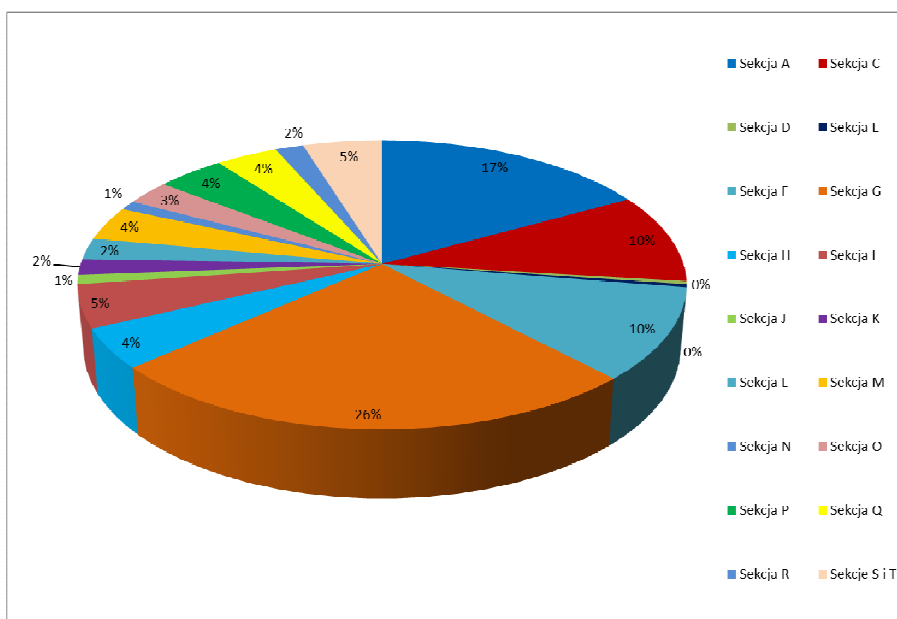

wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych (dane GUS, 2013 r.) przedstawia się następująco:

- sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo - 49 jednostek,
- sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe - 29 jednostek,
- sekcja D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych - 1 jednostka,
- sekcja E: Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją - 1 jednostka,
- sekcja F: Budownictwo - 30 jednostek,
- sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - 74 jednostki,
- sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa - 13 jednostek,
- sekcja I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - 14 jednostek,
- sekcja J: Informacja i komunikacja - 3 jednostki,
- sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa - 15 jednostek,
- sekcja L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - 7 jednostek,
- sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - 11 jednostek,
- sekcja N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - 3 jednostki,
- sekcja O: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne - 8 jednostek,
- sekcja P: Edukacja - 12 jednostek,
- sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna - 11 jednostek,
- sekcja R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - 5 jednostek,
- sekcja S i T: Pozostała działalność usługowa. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby

i świadczące usługi na własne potrzeby, organizacje i zespoły eksterytorialne
- 14 jednostek.

Strukturę podmiotów gospodarczych Gminy Rajgród prezentuje poniższa rycina.

Rycina 5 Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Rajgród

Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. www.stat.gov.pl

Do największych podmiotów gospodarczych/ zakładów funkcjonujących na terenie Gminy Rajgród należą:

- Masarnia „Europa”,
- Piekarnia „Nerkowscy”,
- PPHU „Jędrus” - handel materiałami i sprzętem rolniczym, usługi transportowe,
- Zakład Doświadczalny Melioracji i Użytków Zielonych „Biebrza” - produkcja rolna

3. STAN ŚRODOWISKA

3.1 Powietrze

Zanieczyszczenia powietrza stanowią zarówno gazowe, jak i pyłowe substancje emitowane do atmosfery. Do najbardziej toksycznych, a więc najbardziej niebezpiecznych należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon oraz pyły. Związki dostają się do atmosfery w wyniku emisji spalin z pojazdów, elektrociepłowni, zakładów przemysłowych, składowisk odpadów i surowców. W zależności od wielkości emisji substancje zanieczyszczające dzieli się na:

- Punktowe,
- Liniowe,
- Powierzchniowe (rozproszone).

Oprócz antropogenicznych źródeł zanieczyszczeń powietrza, także wiele procesów naturalnych powoduje przedostawanie się do atmosfery szkodliwych substancji. Największymi źródłami są: erozja wietrzna skał, pożary lasów oraz niektóre procesy biologiczne. Negatywne skutki presji na powietrze nie ograniczają się jedynie do obszaru otoczenia źródła, gdyż zanieczyszczenia w atmosferze mogą być rozprzestrzeniane na znaczne odległości.

Obecnie oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru stref. W województwie podlaskim, występują dwie strefy: aglomeracja białostocka (stanowiącą obszar powiatu miasta Białostok) oraz strefa podlaska (obejmującą m. in.: Gminę Rajgród). Wykonywana corocznie „Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacja stref województwa podlaskiego” wykazała za 2013 rok dla strefy podlaskiej (kryterium ochrona zdrowia) dla:

- zanieczyszczeń (SO_2 , NO_2 , benzenu, tlenku węgla i ołowiu) najwyższą klasę wynikową A, gdzie wielkości mierzonych zanieczyszczeń powietrza nie przekraczają dopuszczalnych wartości,
- zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM 10 - najniższą klasę wynikową A, gdzie wielkości mierzonego zanieczyszczenia powietrza nie przekraczają dopuszczalnych wartości,
- zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM 2,5 - najniższą klasę wynikową C, gdzie wielkości mierzonego zanieczyszczenia powietrza przekraczają

dopuszczalne wartości powiększone o margines tolerancji dla 2013 r. obszarem przekroczeń jest miasto Łomża,

- zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} - najniższą klasę wynikową C, gdzie wielkości mierzonego zanieczyszczenia powietrza przekraczają poziom dopuszczalny(faza II 2/) gdzie obszarem przekroczeń jest miasto Łomża.

20 grudnia 2013 r. uchwałą nr XXXIV/414/13 sejmik województwa podlaskiego przyjął „Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej”. Program definiuje główne źródła zanieczyszczeń oraz same zanieczyszczenia powodujące niedotrzymanie standardów na terenie strefy podlaskiej (pył PM₁₀ i pył PM_{2,5}). POP określa również działania naprawcze zmierzające do przywrócenia standardów jakości powietrza w zakresie zanieczyszczeń objętych Programem w perspektywie do roku 2020.

3.2 Wody

W układzie hydrograficznym Gmina Rajgród w całości należy do zlewni rzeki Biebrzy i jest zasobna w wody powierzchniowe oraz gruntowe.

Głównym zbiornikiem wód powierzchniowych Gminy jest Jezioro Rajgrodzkie. Niewielkim jeziorem w całości położonym na terenie Gminy jest Jezioro Ślepe. Ponadto wschodnia granica Gminy przebiega wzdłuż linii brzegowej jezior Dręstwo i Tajno.

Głównymi rzekami Gminy Rajgród są rzeka Jegrznia (wyptywająca z Jeziora Rajgrodzkiego i przepływająca przez Jezioro Dręstwo), oraz rzeka Ełk stanowiąca południową granicę Gminy. Gmina Rajgród położona jest na terenie obfitującym w liczne drobne ciek i sieć rowów melioracyjnych i kanałów, z których dwa: Kuwaski i Woźnawiejski (położony w Gminie Goniądz) mają duże znaczenie w układzie hydrograficznym i gospodarce wodami powierzchniowymi.

Obszar Gminy jest zasobny w wody gruntowe. Warunki występowania poziomów wodonośnych związane są ściśle z budową geologiczną Kotliny Biebrzańskiej i Pojezierza Ełckiego. Zasadniczo występuje tu swobodny, ciągły poziom wodonośny utrzymujący się w utworach łatwo przepuszczalnych (piaskach, żwirach, torfach) na głębokościach poniżej 1 m w dolinach rzek i zagłębieniach do więcej niż 3 m na wysoczyźnie. Pod warstwą utworów trudno przepuszczalnych zwierciadło wód gruntowych utrzymuje się głębiej niż 3 m. Południowa i zachodnia część Gminy, wg dokumentacji hydrogeologicznej Polski, znajduje się w obrębie „Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Doliny Biebrzy i Rzeki Ełk”.

Ostatni raz Jezioro Rajgrodzkie badane było w 2011 roku w ramach monitoringu operacyjnego. Jezioro Rajgrodzkie otrzymało wówczas II klasę (stan ekologiczny dobry), co świadczy o dobrym stanie tej jednolitej części wód.

W 2013 roku badaniami w ramach monitoringu wód powierzchniowych płynących objęto główne rzeki płynące przez teren powiatu grajewskiego Biebrzę i Etkę oraz ich dopływy mające wpływ na stan ekologiczny i chemiczny wody. Na terenie Gminy Rajgród zlokalizowany został 1 punkt pomiarowo-kontrolny w miejscowości Kuligi na rzece Jęgrzni. Stan ekologiczny w badanej JCW określono jako umiarkowany, natomiast stan ogólny JCW oceniono jako zły.

Ostatnie badania wód podziemnych na terenie Gminy Rajgród odbyły się w ramach monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2012 roku. Wyniki badań wody pobranej z ujęcia zlokalizowanego w okolicy Rajgrodu (punkt nr 1677 leżący w granicach JCWPd nr 34), na terenie zabudowy wiejskiej, o głębokości stropu 17 m wykazały III klasę jakości wody, co wskazuje również na dobry stan chemiczny. Do klasy III kwalifikowały się w tym ujęciu stężenia azotu azotanowego i wapnia. Podwyższone stężenie azotu azotanowego może jednak świadczyć o przedostawaniu się do wody zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego.

3.3 Gospodarka wodno - ściekowa

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Rajgród jest stosunkowo dobrze rozwinięta i obejmuje 80% mieszkańców Gminy, natomiast słabo jest rozwinięta sieć kanalizacyjna. Porównanie Gminy Rajgród z pozostałymi gminami powiatu grajewskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna Gminy Rajgród na tle powiatu grajewskiego

Wyszczególnienie	Sieć rozdzielcza w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		Zużycie z wodociągów w gospodarstwach domowych	
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	w dm ³	na 1 mieszkańca w m ³
	Stan na 31.12.2013 r.					
Powiat grajewski	603,1	95,7	6783	2769	1382,7	28,2
Grajewo - miasto	48,5	42,8	1940	1570	545,1	24,4
Grajewo - gmina wiejska	197,7	1,0	1240	5	237,5	39,3

Wyszczególnienie	Sieć rozdzielcza w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		Zużycie z wodociągów w gospodarstwach domowych	
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkańca w m ³
	Stan na 31.12.2013 r.					
Rajgród	112,5	9,1	678	248	129,0	23,7
Szczuczyn	81,0	9,8	1034	196	203,4	31,8
Radziłów	101,1	25	1088	412	169,8	34,3
Wąsosz	62,3	7,9	809	327	97,9	24,9

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. danych GUS 31.12.2013 r.

Tabela 2 Ścieki komunalne oczyszczane oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków na terenie gmin powiatu grajewskiego

Wyszczególnienie	Ścieki oczyszczane w dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków			
	ogółem	w tym		ogółem		w tym	
		biologicznie	z podwyższonym usuwaniem biogenów	w liczbach bezwzględnych	w % ludności ogółem	biologicznych	z podwyższonym usuwaniem biogenów
Powiat grajewski	825	220	605	27438	56,1	6173	21265
Grajewo-miasto	605	-	605	21265	-	-	21265
Grajewo-gmina wiejska	4	4	-	143	-	143	-
Rajgród	95	95	-	1585	-	1585	-
Szczuczyn	66	66	-	1866	-	1866	-
Radziłów	29	29	-	1254	-	1254	-
Wąsosz	26	26	-	1325	-	1325	-

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. danych GUS 31.12.2013 r.

W gospodarstwach w zabudowie rozproszonej, nieposiadających zorganizowanego systemu kanalizacji, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach szczelnych, lokalizowanych na własnych działkach. Szamba przydomowe wywożone są do miejskiej oczyszczalni ścieków w Rajgrodzie. Wywozem ścieków przydomowych zajmują się

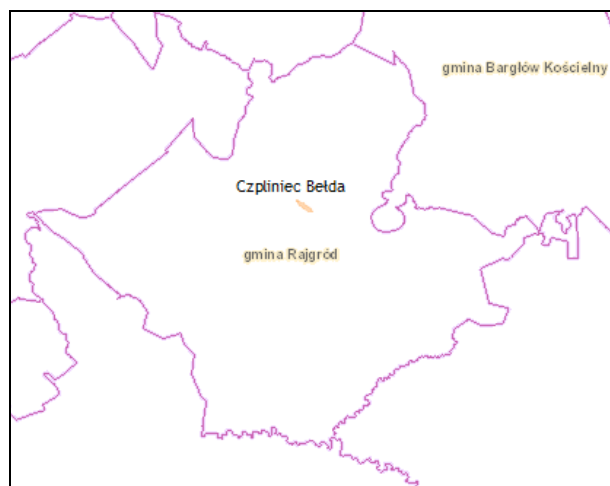
specjalistyczne firmy. Ocenia się jednak, że stan techniczny zbiorników jest niezadowalający, co prowadzi do powolnego lecz systematycznego zanieczyszczania gleby. W związku z powyższym poważnym zagrożeniem dla środowiska naturalnego Gminy jest niekontrolowane odprowadzanie ścieków, ale również i odpadów stałych. Nieoczyszczone ścieki odprowadzane są do często nieszczelnych szamb. Zanieczyszczenia pochodzą również z odcieków z obiektów nieskanalizowanych, nieoczyszczonych wód opadowych z terenów i ciągów komunikacyjnych oraz z terenów rolniczych, jak i zrzutów odpadów w pobliżu lub bezpośrednio do cieków i zbiorników wodnych. Szczególne zagrożenie występuje na obszarach, gdzie jest wysoki stopień zwodociągowania, przy jednoczesnym braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

3.4 Walory przyrodnicze - formy ochrony przyrody

Cenne środowisko naturalne Gminy Rajgród zostało objęte poniżej wymienionymi formami ochrony przyrody:

- Rezerwat Czapliniec Bełda,
- Biebrzański Park Narodowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Biebrzańska (PLB 200006),
Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Biebrzy (PLH 200008)
- 3 pomniki przyrody
- Korytarz ekologiczny Dolina Biebrzy i Dolina Biebrzy-Puszcza Borecka

Lokalizację poszczególnych powierzchniowych form ochrony przyrody na terenie Gminy prezentują poniższe ryciny.

Rycina 6 Położenie rezerwatu Czapliniec Belda na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Czapliniec Belda - Rezerwat powstał w 1933 roku, powołany prawnie w 1958 r. na podstawie zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 30.07.1958 (M.P. Nr 69, poz. 405). Jest to rezerwat faunistycznych. Powołany w celu ochrony miejsc gnieźdżenia się czapli siwej (*Ardea cinerea*). Z czasem czaple przeniosły się na brzeg Jeziora Rajgrodzkiego. Obecnie rezerwat ten obejmuje fragment boru mieszanego z dorodnym, prawie dwustuletnim drzewostanem sosnowo-świerkowym. Ponad to w jego granicach występuje torfowisko przejściowe z wieloma rzadkimi gatunkami roślin. Powierzchnia całkowita rezerwatu to 11,6 ha. Obecnie rezerwat służy poznawaniu sukcesji roślinności.

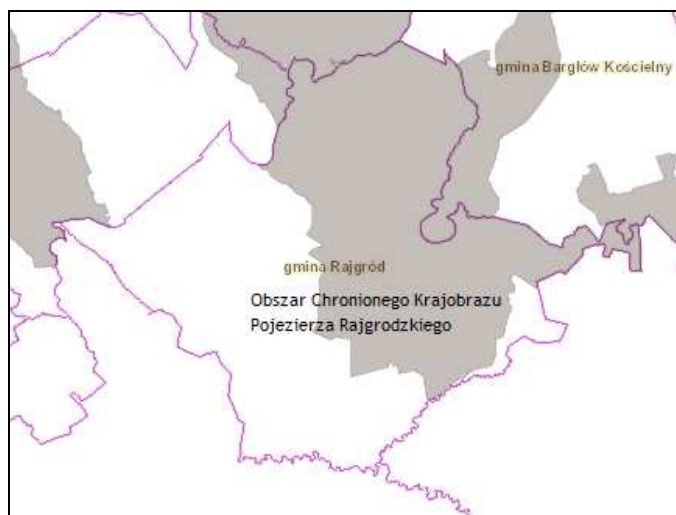

Rycina 7 Położenie Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

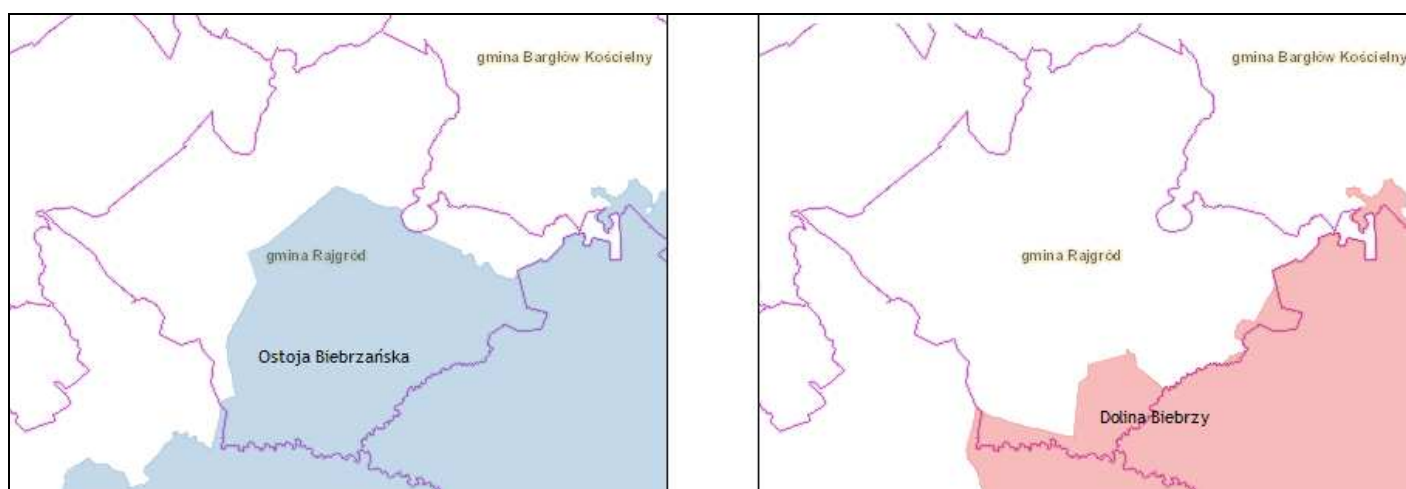
Biebrzański Park Narodowy - Został utworzony w 1993 roku w celu ochrony obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagiennie-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, park został umieszczony na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR. Jest to największy park narodowy w Polsce o powierzchni 59 223 ha. Ponad 1/4 powierzchni Biebrzańskiego Parku Narodowego 15547 ha stanowią lasy, grunty rolne - 18 182 ha, a nieużytki - słynne Bagna Biebrzańskie, w rzeczywistości najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy - 25 494 ha. Wokół Parku utworzono otulinę o powierzchni 66 824 ha. Rzeka Biebrza wraz ze swoimi starorzeczami, meandrami i zakolami stanowi główną oś hydrologiczną Parku. Szata roślinna parku odznacza się dużą różnorodnością, wysokim stopniem naturalności i obecnością wielu rzadkich gatunków. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktyw glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków. W granicach Parku stwierdzono 90 gatunków podlegające ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową, 45 gatunków tu występujących znalazło się na "Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce". Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wąkrotka zwyczajna, tłustosz zwyczajny, płesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych. Do najbardziej interesujących pod względem bogactwa florystycznego siedlisk zaliczyć należy obok mechowisk turzycowych - mineralne wyniesienia "grądy". Dolina Biebrzy jest unikatową w skali Europy enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu 271 gatunków ptaków, w tym ponad 180 lęgowych. Jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Dlatego też dolina Biebrzy została uznana przez BirdLife International za ostoję ptaków o randze światowej. Wśród drobnych ssaków uwagę zwraca pospolitość i wysokie zagęszczenie nornika północnego *Microtus oeconomus*, świadcząca o specyfice środowisk bagiennych. Z pozostałych ssaków na uwagę zasługują: wilk, wydra, łos i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łośa.

Rycina 8 Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego - Łączna powierzchnia tego obszaru to 12 027 ha. Celem jego powołania w roku 1982 była ochrona i zachowanie terenu o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i wypoczynkowych. Ochrona Obszaru zrealizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących na terenie Pojezierza Rajgrodzkiego. Obecnie na terenie Obszaru obowiązuje Rozporządzenie Nr 12/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierza Rajgrodzkiego” (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 54 poz. 725 ze zm.).

Rycina 9 Położenie obszarów Natura 2000 na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Na terenie Gminy Rajgród znajdują się 2 obszary należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000:

- a) obszary specjalnej ochrony ptaków:
  - Ostoja Biebrzańska (PLB 200006).
- b) projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk:
  - Dolina Biebrzy (PLH 200008).

Ostoją Biebrzańską PLB 200006 - Ostoja Dolina Biebrzy położona jest w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowi ona rozległe, zatorfione obniżenie terenu, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie środkowej. Ostoja obejmuje obszar od ujścia Sidry po Narew.

W Dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny - górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną a Osowcem) oraz dolny (między Osowcami ujściem Biebrzy do Narwii). Główną rzeką ostoi jest Biebrza. Większe jej dopływy to: Sidra, Netta z kanałem Augustowskim, Brzozówka, Ełk z Jegrznią i Wissa.

Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. lasy zajmują tu ok. ¼ powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej.

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największa liczebność w Polsce i jedna z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

Dolina Biebrzy PLH 200008 - Dolina Biebrzy należy do Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk. Jest szerokim, płaskim obniżeniem terenu wypełnionym torfem. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmuje dolinę na wschód od Sztabina, środkowy- od Sztabina do Osowca i południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe. Została powołana w celu ochrony rozległego, zatorfionego obniżenie terenu, otoczonego wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie. Lasy zajmują ok.1/4 powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łęg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby japońskiej i brzozy niskiej. Spośród ważnych dla Europy siedlisk przyrodniczych (wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej) na obszarze Doliny Biebrzy zidentyfikowano:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki,
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe,
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
- ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne,
- naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,
- zalewane muliste brzegi rzek,
- suche wrzosowiska,
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe,
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie,
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą,
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska,
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny.

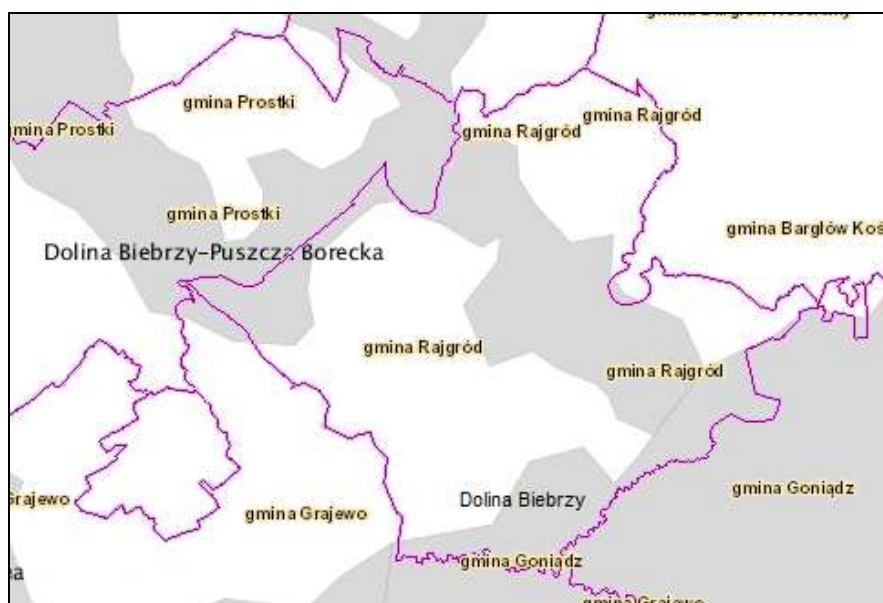
Obecnie trwa Projekt "Przygotowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: SOO Dolina Biebrzy i OSO Ostoja Biebrzańska" o nr POIS.05.03.00-00-277/10, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V. Realizacja projektu nie jest jeszcze zakończona.

Tabela 3 Pomniki przyrody na terenie Gminy Rajgród

Lp.	Przedmiot ochrony	Lokalizacja	Charakterystyka
1.	Dąb szypułkowy	Rajgród	Wysokość - 31 m, wiek około 205 lat
2.	Dąb szypułkowy	Rajgród	Wysokość - 31 m, wiek około 205 lat
3.	Dąb szypułkowy	Rajgród	Wysokość - 26 m, wiek około 205 lat

Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o. na podst. danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. Na terenie Gminy Rajgród znajdują się 3 pomniki przyrody.

Rycina 10 Położenie korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Przez teren Gminy Rajgród przebiegają 2 korytarze ekologiczne - Dolina Biebrzy i Dolina Biebrzy-Puszcza Borecka, stanowiące część północnego korytarza ekologicznego. Najważniejszym zagrożeniem dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych jest przerywanie ich ciągłości przez infrastrukturę linową (drogi i linie kolejowe) oraz wylesianie powierzchni i rozwój obszarów zabudowanych.

3.5 Gospodarka odpadami

Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013, poz. 1399) od 1 lipca 2013 roku gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), obejmują wszystkich właścicieli zamieszkałych nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zgodnie z *Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* w województwie podlaskim wydzielono cztery regiony gospodarki odpadami:

- Centralny (451,4 tys. mieszkańców),
- Południowy (150,4 tys. mieszkańców),
- Północny (269,9 tys. mieszkańców),
- Zachodni (329,3 tys. mieszkańców, w tym mieszkańcy gmin z województwa mazowieckiego: Andrzejewo, Boguty Pianki, Nur, Szulborze Wlk., Zaręby Kościelne).

W ramach tych regionów wydzielono się obszary objęte projektami finansowanymi w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Gminy objęte projektami, ze względu na konieczność zachowania trwałości projektu oraz dla potwierdzenia uzyskania efektu ekologicznego kierują odpady do wskazanych instalacji regionalnych (przez wyznaczony okres trwałości projektu).

W regionach gospodarki odpadami wyznaczono następujące obszary:

- RGO Centralny: Obszar Białystok z instalacją termicznego przekształcania odpadów w ZUOK Białystok oraz pozostałymi instalacjami w ZUOK Hryniewicze.
- RGO Północny: Obszar Koszarówka.
- RGO Zachodni: Obszar Czartoria, Obszar Czerwony Bór.

Gmina Rajgród została przypisana do Obszaru Koszarówka. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce jest instalacją do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Obecnie wszyscy mieszkańcy Gminy objęci są zorganizowaną zbiórką odpadów. W 2014 roku z terenu Gminy Rajgród zebranych zostało 750,74 Mg odpadów komunalnych (stan na koniec października). Selektywną zbiórką odpadów objętych jest 1769 mieszkańców.

Na terenie Gminy zbierane są następujące frakcje odpadów:

- zmieszane odpady komunalne,
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metal,
- papier i makulatura,
- szkło

Poniższa tabela prezentuje ilości materiałów zebranych selektywnie w latach 2013 - 2014.

Tabela 4 Rodzaje odpadów zbieranych w sposób selektywny i ich ilości w latach 2013-2014

	2013 r.	2014 r. (stan na 14 października)
Szkło [Mg]	8,8	13,97
Tworzywa sztuczne [Mg]	7,4	9,01
Makulatura [Mg]	5,8	4,43

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Szczególna uwaga Inspekcji Ochrony Środowiska zwrócona jest na odpady niebezpieczne, ze względu na ich największe negatywne oddziaływanie na środowisko w przypadku niewłaściwego postępowania przy zagospodarowaniu bądź utylizacji. Należą do nich m. in. wyroby zawierające azbest. Zgodnie z informacją uzyskana z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie w 2014 r. na terenie Gminy Rajgród znajdowało się 2823,86 Mg odpadów zawierających azbest. Gmina aktywnie uczestniczy w Programie oczyszczania kraju z azbestu. Do końca roku 2014 ma być odebrane jeszcze 330,56 Mg wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy.

3.6 Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podlaskiego tworzy głównie komunikacja drogowa. Uregulowania prawne dotyczące zagadnienia ochrony przed hałasem zawiera ustawa Prawo ochrony środowiska. Według tej ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego, lub co najmniej na tym poziomie oraz zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany obecnie.

Corocznie na terenie województwa podlaskiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku prowadzi pomiary hałasu komunikacyjnego w wybranych punktach pomiarowo-kontrolnych. Badania przeprowadzane są w ramach planowych kontroli, a także w ramach działań interwencyjnych w wyniku skarg społeczeństwa. Na terenie Gminy Rajgród Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie przeprowadził badania hałasu komunikacyjnego w 2013 i 2014 roku.

Na terenie Gminy Rajgród brak jest dużych zakładów przemysłowych mogących stanowić dodatkowe źródło hałasu wpływające na klimat akustyczny Gminy.

3.7 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) zaliczane jest do podstawowych zanieczyszczeń środowiska. Dzieli się je na naturalne i antropogeniczne. Naturalne - stale występuje w otoczeniu (tzw. „tło”). Natomiast promieniowanie antropogeniczne związane jest szczególnie z liniami elektroenergetycznymi i instalacjami radiokomunikacyjnymi. Polskie przepisy ochrony środowiska odnoszą się do linii prądu przemiennego o napięciach znamionowych 110 kV i wyższych. Zasady ochrony przed oddziaływaniami (polami elektromagnetycznymi i hałasem) występującymi w otoczeniu linii elektroenergetycznych zostały zapisane w przepisach Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003, Nr 192, poz. 1883), Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112) oraz w ustawie Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.). Znajomość problematyki oddziaływania linii energetycznych na środowisko ma istotne znaczenie przy ustalaniu zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ostatnie badania poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie powiatu grajewskiego wykonywane były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku w oparciu o 2 punkty pomiarowe (w Szczuczynie i Wąsoszu). Na podstawie przeprowadzonych pomiarów można stwierdzić, że w badanych w 2013 roku punktach pomiarowych, jak również w punktach badanych w latach poprzednich w powiecie grajewskim, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

3.8 Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną

Gmina Rajgród nie posiada centralnego systemu ciepłowniczego. Zaopatrzenie w energię ciepłą, zarówno w zakresie potrzeb bytowych mieszkańców, jak i produkcyjnych, realizowane jest przez lokalne źródła energii. A więc zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane wyłącznie w sposób indywidualny. Ogrzewanie indywidualne bazuje w przeważającej ilości na węglu, w niewielkim stopniu wykorzystywany jest gaz płynny i olej opałowy. Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków, w ramach której przeprowadzane modernizacje dotyczą wymiany kotłów w obiektach użyteczności publicznej z węglowych na olejowe lub na drewno.

W 2014 roku na terenie Gminy powstała farma wiatrowa oraz zamontowane zostały kolektory słoneczne będące jedynymi odnawialnymi źródłami energii obecnie funkcjonującymi na terenie Gminy Rajgród.

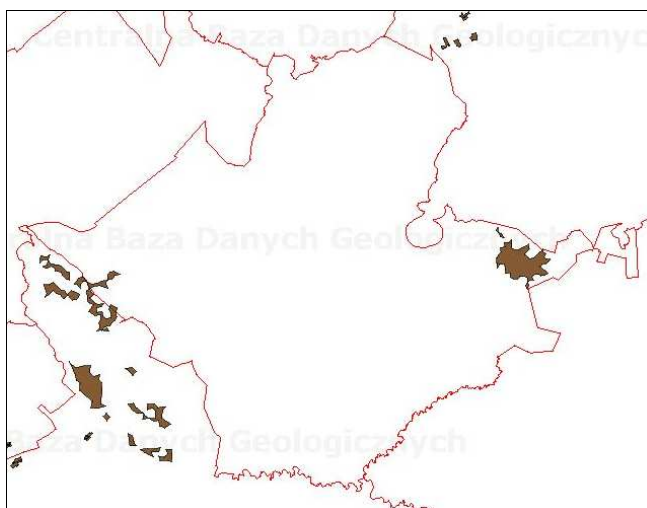
Linie energetyczne i stacje transformatorowe, które znajdują się na terenie Gminy Rajgród pokrywają zapotrzebowanie mieszkańców. Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez w większości napowietrzny system sieci SN 15 kV. Stan techniczny sieci jest różny w zależności od odcinka. Zasilania indywidualnych odbiorców dokonuje się poprzez układ sieci SN, które na wielu odcinkach wymagają modernizacji lub remontu. Na terenie Gminy zlokalizowanych jest szereg stacji transformatorowych słupowych. W Mieście Rajgród oraz w ośrodkach wypoczynkowych istnieją stacje murowane parterowe i wieżczkowe. W ostatnich latach poza terenem Miasta Rajgród nie była prowadzona modernizacja sieci energetycznej. Ze względu na rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną należy wziąć pod uwagę możliwości budowy nowych stacji transformatorowych.

3.9 Zaopatrzenie w gaz

W Gminie Rajgród brak jest sieci gazowej. Fakt ten dodatkowo zmniejsza możliwości tworzenia alternatywnych źródeł ciepła. Zapotrzebowanie na gaz do użytku gospodarstw domowych pokrywane jest butlami 11 kg z gazem propan - butan. Dystrybucję wspomaga gęsta sieć punktów wymiany butli.

3.10 Złóża surowców

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego zamieszczonych w systemie MIDAS, na terenie Gminy Rajgród znajdują się 2 złoża kruszyw naturalnych. Oba złoża (Kosówka-Toczyłowo oraz Woźna Wieś) zlokalizowane na terenie Gminy Rajgród to kruszywa naturalne. Złoża są rozpoznane wstępnie a nadzór nad nimi pełni Okręgowy Urząd Górniczy - Lublin. Lokalizację złóż prezentuje poniższa rycina.

Rycina 11 Złoża zlokalizowane na terenie Gminy Rajgród

Źródło: www.bazagis.pgi.gov.pl

3.11 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Na terenie Gminy Rajgród nie ma zakładów wpisanych do rejestru obiektów mogących spowodować poważne awarie (zakłady dużego ryzyka i zakłady zwiększonego ryzyka oraz pozostałe zakłady). Na terenie Gminy Rajgród mogą wystąpić zdarzenia stwarzające zagrożenie dla ludzi, mienia i środowiska wymagające prowadzenia akcji ratowniczych kwalifikowanych jako ratownictwo techniczne, a są to: katastrofy i awarie budowlane,

awarie infrastruktury komunalnej, wywroty drzew, rusztowań, dźwigów, zdarzenia spowodowane siłami natury.

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele i zadania wytyczone w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.*, zostały sformułowane zgodnie z założeniami Polityki ekologicznej państwa oraz dokumentami wyższego szczebla.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. W celu spełnienia powyższego wymagania w Gminie Rajgród zostały określone zadania własne i koordynowane mające zapewnić ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego będących szansą rozwoju Gminy Rajgród jako ekologicznego centrum turystycznego.

W polityce ekologicznej państwa edukacja ekologiczna społeczeństwa uznawana jest za jeden z ważniejszych instrumentów realizacji strategii ekorozwoju społecznego i gospodarczego. Poziom świadomości lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska naturalnego jest bowiem warunkiem akceptacji tej polityki. Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Wskazuje na zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za dokonywanie zmian.

Zgodnie z powyższym działania Gminy Rajgród na kolejne lata powinny być ukierunkowane na dalszy zrównoważony rozwój Gminy. Zapewnienie tego celu będzie warunkowane podniesieniem świadomości mieszkańców i inwestorów, którzy przy podejmowaniu własnych decyzji będą wiedzieli jak racjonalnie korzystać z zasobów środowiska.

5. STAN I OCENA WYKONANIA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Nadrzędnym celem przyjętym w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* była zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca efektywniejsze zagospodarowanie istniejącego potencjału Gminy (zasobów środowiska, surowców naturalnych, obiektów, sprzętu, jak i ludzi oraz wiedzy):

GMINA RAJGRÓD EKOLOGICZNYM CENTRUM TURYSTYCZNYM

Program był realizowany w oparciu o cele długoterminowe obejmujące lata 2004 - 2014 oraz cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2004 - 2007.

Cel 1: Racjonalna gospodarka wodno - ściekowa i ochrona zasobów wodnych

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- zakończenie zwodociągowania gminy
- oszczędzanie zasobów wodnych
- budowa zbiorników retencyjnych
- przywrócenie prawidłowego funkcjonowania melioracji
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków
- ochrona przeciwpowodziowa.

Cel 2: Ochrona powierzchni ziemi

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- utrzymanie czystości na obszarze gminy

- zabezpieczenie gleb przed erozją
- kompleksowa gospodarka odpadami
- zmniejszenie ilości powstających odpadów
- selekcjonowanie odpadów
- recykling i odzysk odpadów
- bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów w tym niebezpiecznych.

Cel 3: Ochrona klimatu atmosferycznego

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- zwiększenie liczby terenów leśnych w celu ochrony atmosfery
- uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych
- ochrona przed hałasem
- zmniejszanie emisji pyłów w atmosferze poprzez wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii
- oszczędność energii cieplnej

Cel 4: Ochrona środowiska naturalnego

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- korzystanie z zasobów odnawialnych
- ochrona bioróżnorodności
- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych
- ochrona przyrody w ramach sieci Natura 2000
- dbałość o utrzymanie stanu naturalnego środowiska
- dbałość o poprawę stanu naturalnego środowiska
- racjonalne czerpanie z zasobów środowiska naturalnego

- rozwój obszarów chronionych
- poszukiwanie nowych zasobów surowców nieodnawialnych.

Cel 5: Edukacja ekologiczna społeczności gminnej

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży
- promowanie zdrowego stylu życia
- edukacja ekologiczna ludzi dorosłych
- propagowanie zasad zrównoważonego rozwoju
- kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez firmy i instytucję z kotłowni węglowych
- wzrost wiedzy społeczeństwa o stanie środowiska naturalnego, jego zagrożeniach oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom
- tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej
- wspieranie instytucji zajmujących się ochroną środowiska.

Cel 6 Zrównoważony rozwój gospodarczy

Główne cele krótkoterminowe tego celu długoterminowego to:

- wspomaganie wdrożenia programów rolno - środowiskowych
- wspieranie rozwoju turystyki przyrodniczej, ekoturystyki i agroturystyki
- wspieranie rozwoju rolnictwa integrowanego i ekologicznego
- zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności produkcji oraz zmniejszanie poboru wody na cele komunalne
- ekologiczny rozwój gospodarczy.

Harmonogram działań przyjętych do realizacji w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* przyporządkowywał realizację poszczególnych zadań w ramach wyznaczonych priorytetów w programie zadaniowym obejmującym zadania własne Gminy oraz zadania koordynowane:

- zadania własne samorządu gminnego - obejmowały przedsięwzięcia finansowane w całości lub w części ze środków pozostających w dyspozycji Gminy,
- zadania koordynowane - realizowane przez organy administracji państwowej i samorządowej oraz przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne; źródła finansowania tych zadań zależały od skali i podmiotu realizującego.

Wymienione cele realizowane miały być poprzez działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym, prowadzące do eliminacji lub ograniczenia natężenia oddziaływania czynników zagrażających zasobom środowiska naturalnego oraz do odtwarzania użytkowanych zasobów.

Gmina stara się na bieżąco wywiązywać z zadań środowiskowych, zarówno tych inwestycyjnych jak i tych realizowanych w ramach swojej działalności statutowej. Poniżej przedstawione zostało zestawienie pokazujące stopień realizacji zadań, jakie realizowane były w latach 2013 i 2014 na terenie Gminy Rajgród. Zadania te wpisują się w zakres założeń wynikających z *Programu ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* i są ukierunkowane na poprawę stanu jakości i ochronę środowiska.

Tabela 5 Zadania zrealizowane na terenie Gminy Rajgród w roku 2013 i 2014

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty (zł)	Źródła finansowania	Uwagi
1.	„Budowa kanalizacji sanitarnej i wodociągu rozdzielczego w Rajgrodzie w ulicach Ostejki, Piaski, Żabia, Plancik, Warszawska”	2012-2013	2 542 358,38 brutto	RPOWP	
2.	Budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	2013	794 499,43	PO RYBY	
3.	Uszczelnianie zbiorników na odpady ściekowe				Obecnie są podejmowane działania w kierunku spisywania szamb z terenu Gminy

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty (zł)	Źródła finansowania	Uwagi
4.	Modernizacje kotłowni poprzez zastosowanie źródeł energii odnawialnej	2014	1 183 580,94	RPOWP	Działania w trakcie realizacji
5.	Edukacja ekologiczna w szkołach i placówkach kulturowych (np. konkursy ekologiczne)	Co rocznie	Ok. 120-130 brutto	Środki własne Gminy Rajgród	Zakup kielbasek dla dzieci na ognisko, dotyczy akcji „Sprzątanie świata”
6.	Selektywna zbiórka odpadów i ich recykling	2013	16335,43	Środki własne Gminy Rajgród	
7.	Wsparcie ekologicznej działalności gospodarczej	1-2013 2-2014	Ok. całkowity koszt 1-38143 2-46456	Co rocznie -Ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 PROW, działanie 413	„DNI RAJGRÓDU” w których lokalni przedsiębiorcy, wytwórcy mogą sprzedawać swoje produkty
8.	Edukacja ekologiczna w szkołach				W 2014 roku powstał Projekt EKOKLASY. Planowane wdrożenie Programu - 2016 rok.
9.	Ekologiczne rolnictwo	2014	-	-	Zwolnienie gospodarstw ekologicznych z podatku rolnego: 2014- 1 gospodarstwo

Źródło: dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

Tabela 6 Dodatkowe zadania zrealizowane na terenie Gminy Rajgród w latach 2013 i 2014

Lp.	Zrealizowana inwestycja	Termin realizacji	Koszty (zł)	Źródła finansowania
1.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rajgród	1-2013 2-2014	1-86 862,00 2-150 644,888	WFOŚiGW
2.	Farma wiatrowa RAJGRÓD FW 6	2014	Koszty nie są znane	Właścicielem jest Grupa PEP-Farma Wiatrowa 6 sp. z o.o. ul. Wiertnicza 169 02-952 Warszawa
3.	Budowa pomostu na Jeziorze Rajgrodzkim w mieście Rajgród	2013	129 410	PO RYBY

Źródło: dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie

W celu ułatwienia oceny stopnia realizacji założonych przez Gminę Rajgród celów przygotowano zestawienie porównujące wytypowane wskaźniki monitoringu obrazujące zmiany stanu środowiska na terenie Gminy w ciągu roku 2013 i 2014.

Tabela 7 Wskaźniki monitorowania Programu ochrony środowiska w Gminie Rajgród

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2013	2014	Uwagi
Cel 1: Racjonalna gospodarka wodno - ściekowa i ochrona zasobów wodnych					
1.	Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	szt.	0	0	Gmina planuje budowę nowej oczyszczalni ścieków w Rajgrodzie w 2016 roku
2.	Liczba nowych oczyszczalni ścieków (w tym oczyszczalni przydomowych)	szt.	16	1	
3.	Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	619	529	Ilość zbiorników bezodpływowych zmniejszył się w 2014 roku, ponieważ odcinek Gminy został skanalizowany
4.	Jakość wód powierzchniowych i podziemnych	stan JCW stan JCWPd	stan ogólny JCW: zły stan JCWPd: nie badano	brak danych w zasobach WIOŚ	JCWPd badane były w 2012 r.: dobry stan chemiczny
5.	Wskaźnik zwodociągowania gminy	%	70	80	
6.	Wskaźnik skanalizowania gminy	%	10	10	
Cel 2: Ochrona powierzchni ziemi					
7.	Liczba zlikwidowanych 'dzikich' wysypisk śmieci	szt.	0	0	Na terenie Gminy nie ma „dzikich wysypisk śmieci”
8.	Ilość zamkniętych składowisk odpadów niespełniających minimalnych wymagań formalnych i technicznych	szt.	0	0	Na terenie Gminy nie ma takich składowisk
9.	Ilość zebranych odpadów komunalnych	Mg / rok	948,04	750,74 stan na koniec października 2014 r.)	
10.	Ilość zebranych odpadów niebezpiecznych	Mg / rok	154,13	326,28	Podane ilości dotyczą tylko i wyłącznie ilości zutylizowanych wyrobów zawierających azbest
Cel 3: Ochrona klimatu atmosferycznego					
11.	Wzrost wielkości terenów leśnych w ha Wskaźnik lesistości gminy	%	30	30	Z uwagi na brak danych do określenia wskaźnika wyjściowego, określony został wskaźnik lesistości gminy [%]

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2013	2014	Uwagi
12.	Klasyfikacja strefy podlaskiej i poziomy substancji w powietrzu	-	SO ₂ , NO ₂ , benzen, tlenek węgla i ołowiu, pył PM 10: klasa A (wielkości nie przekraczają dopuszczalnych wartości pył PM 2,5: klasa C (wielkości przekraczają dopuszczalne wartości powiększone o margines tolerancji dla 2013 r., obszarem przekroczeń jest miasto Łomża	brak danych w zasobach WIOŚ	
13.	% zmniejszenia zanieczyszczenia atmosferycznego	%	-	-	Wskaźnik niepoliczalny na podstawie dostępnych danych
14.	Liczba zmodernizowanych kotłowni	szt.	0	116	W 2014 roku zamontowano 116 zestawów kolektorów słonecznych na budynkach zlokalizowanych w Gminie, przez co emisja z kotłowni lokalnych również spadła
15.	Liczba nowopowstałych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii	szt.	0	1 farma wiatrowa +116 zestawów kolektorów słonecznych	
Cel 4: Ochrona środowiska naturalnego					
16.	Wzrost wielkości terenów chronionych	ha	0	0	
17.	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną	ha tylko BPN	1466,00)	1466,00	
18.	Wydatki poniesione na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	zł	367 210,62	793 637,28	
Cel 5: Edukacja ekologiczna społeczności gminnej					
19.	Wzrost świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży	%	-	-	Wskaźnik niepoliczalny na podstawie dostępnych danych
20.	Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego	%	-	-	Wskaźnik niepoliczalny na podstawie dostępnych danych
21.	Nakłady inwestycyjne na edukację ekologiczną	zł	ok. 150 zł na dofinansowanie „Sprzątania Świata”	ok. 150 zł na dofinansowanie „Sprzątania Świata” 730 zł - koszt wydruku ulotek dotyczących prawidłowej segregacji odpadów	

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2013	2014	Uwagi
Cel 6 Zrównoważony rozwój gospodarczy					
22.	Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw ekologicznych	szt.	Brak danych	Brak danych	
23.	Liczba nowopowstałych gospodarstw ekologicznych Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w ARiMR Grajewo	szt.	36	32	Z uwagi na brak danych do określenia wskaźnika wyjściowego, określony został wskaźnik Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w ARiMR Grajewo
24.	Ilość wody zużywanej dla celów socjalnych	m ³ / M / rok	129 478,80	111 000 stan na koniec października 2014 r.)	
25.	Liczba wdrożonych programów rolno-środowiskowych Liczba złożonych wniosków rolnośrodowiskowych w ARiMR Grajewo	szt.	91	93	Z uwagi na brak danych do określenia wskaźnika wyjściowego, określony został wskaźnik Liczba złożonych wniosków rolnośrodowiskowych w ARiMR Grajewo

Źródło: Opracowanie własne Ekoton sp. z o.o. na podst. danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Rajgrodzie, danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Grajewie

Powyższe tabele, zarówno dotyczące zadań zrealizowanych przez Gminę Rajgród jak i tabela ze wskaźnikami monitoringu za lata 2013 i 2014, pokazują, że Gmina Rajgród stara się realizować i realizuje zadania w zakresie wszystkich 6 celów długoterminowych wyznaczonych w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* Jak pokazuje niniejsze opracowanie, zadania zrealizowane przez Gminę w latach 2013 - 2014, nie ograniczają się jedynie do realizacji konkretnych zadań wpisanych do *Programu ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* Gmina Rajgród wyznacza i podejmuje inne zadania w zakresie poprawy istniejącego stanu środowiska. Przykładem takiego działania jest realizowany od kilku lat na terenie Gminy Program usuwania azbestu. Zadanie wpisuje się w założony w programie Cel 2: Ochrona powierzchni ziemi a jednocześnie prowadzi do realizacji Celu 3: Ochrona powietrza atmosferycznego.

6. WNIOSKI

Przedmiotowy *Raport z wykonania Programu ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r., za lata 2013 - 2014* pokazuje zadania zrealizowane przez Gminę Rajgród w zakresie ochrony środowiska w latach 2013 - 2014. Zadania te służyły poprawie środowiska naturalnego i wynikały z dokumentu: *Program ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.*

Fundamentalnym założeniem w tworzeniu Programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach - od krajowego do gminnego - jest, aby ich realizacja doprowadziła do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewniła skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyła warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Analiza zadań zrealizowanych przez Gminę w latach 2013 - 2014 oraz wskaźników monitoringu pokazuje, że Gmina Rajgród, w latach 2013 - 2014, podjęła działania w zakresie realizacji zadań wpisujące się we wszystkie z 6 celów długoterminowych założonych w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.*

W ramach Celu 1 Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa i ochrona zasobów wodnych, w 2013 i 2014 roku, zrealizowane zostało najwięcej zadań, w tym budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej (zakończenie budowy w 2013 roku). Oddanie linii kanalizacji sanitarnej do użytku spowodowało, że w 2014 roku Gmina zewidencjonowała już tylko 529 zbiorników bezodpływowych (o 90 mniej niż w 2013 roku) na swoim terenie. W *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* znalazł się zapis dotyczący Uszczelniania zbiorników na odpady ściekowe (ścieki). Indywidualne zbiorniki na ścieki są bardzo często źródłem zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych. Gmina Rajgród jest zasobna w wody podziemne dobrej jakości. W celu utrzymania tej dobrej jakości należy więc zintensyfikować działania w zakresie sporządzenia pełnej ewidencji zbiorników bezodpływowych z terenu Gminy.

W zakresie Celu 2: Ochrona powierzchni ziemi, działania Gminy skupiły się głównie na zadaniach dotyczących gospodarki odpadami i są bezpośrednio związane z obowiązkami, jakie nabyła Gmina 1 lipca 2013 roku po zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Obecnie wszyscy mieszkańcy Gminy objęci są zorganizowaną zbiórką odpadów. Selektywną zbiórką odpadów objętych jest 1769 mieszkańców (na terenie Gminy selektywnie zbierane są następujące

frakcje odpadów: tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metal, papier i makulatura oraz szkło). Dodatkowo, od kilku lat Gmina aktywnie uczestniczy w ogólnopolskim Programie usuwania azbestu. Zadanie realizowane jest dzięki środkom pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku i pozwala z roku na rok usuwać coraz więcej wyrobów zawierających azbest (w 2013 r. Gmina zebrała ponad 154 Mg odpadów azbestowych, w 2014 r. było to już 326,28 Mg).

Cel 3 to Ochrona klimatu atmosferycznego. Zadania zrealizowane w ramach tego celu w 2013 i 2014 roku to głównie inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii. W 2014 roku na terenie Gminy powstała farma wiatrowa (własność Grupy PEP-Farma Wiatrowa 6 sp. z o.o.) oraz zamontowane zostało 116 zestawów kolektorów słonecznych dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego. Kolektory zakwalifikowane zostały pod zadanie Modernizacja kotłowni poprzez zastosowanie źródeł energii odnawialnej. Zadanie takie wyznaczone było w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.*

Ochrona środowiska stanowiła Cel 4 *Programu ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* Jest to obszar, w ramach którego wyznaczone były zadania mające na celu zwiększenie powierzchni terenów chronionych na terenie Gminy. Wzrost powierzchni terenów chronionych nie zawsze wiąże się z poprawą stanu środowiska. Obecnie na terenie obszarów Natura 2000 położonych częściowo na obszarze Gminy Rajgród prowadzony jest Projekt "Przygotowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: SOO Dolina Biebrzy i OSO Ostoja Biebrzańska", współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Realizacja projektu nie jest jeszcze zakończona niemniej jednak ustanowienie planów zadań ochronnych przyczynia się do usystematyzowania i uporządkowania działań podejmowanych na danym terenie, co ma bezpośrednio służyć poprawie stanu środowiska.

Cel 5 Edukacja ekologiczna, realizowany jest przez Gminę głównie poprzez działania edukacyjne dla dzieci w ramach programu nauczania w szkołach oraz poprzez dodatkowe akcje tematyczne tj. np. „Sprzątanie Świata”. Obecnie Gmina ma opracowany projekt EKOKLASA, który szkoła podstawowa w Rajgrodzie stara się wdrożyć. W 2014 roku wdrożenie nie powiodło się z powodu braku uzyskania dofinansowania na ten cel. Zadanie zostało więc przesunięte w czasie (2016 rok).

W ramach Celu 6 Zrównoważony rozwój gospodarczy, Gmina realizuje zadanie Zwalniania gospodarstw ekologicznych z podatku rolnego wspierające ekologiczne

gospodarstwa. Uzyskanie wskaźnika dotyczącego nowopowstałych w 2013 i 2014 roku gospodarstw ekologicznych nie było możliwe. W celu porównania sytuacji jaka w danym zakresie panuje w Gminie Rajgród, pozyskano dane dotyczące Liczby wniosków złożonych o dotację do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Grajewie. Podobnie postąpiono w przypadku wskaźnika Liczby wdrożonych programów rolno-środowiskowych, który zamieniono na Liczbę złożonych wniosków rolnośrodowiskowych w 2013 i 2014 r. do ARiMR w Grajewie. Zestawione wskaźniki pokazują, że sytuacja w ostatnich dwóch latach utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie.

Niektóre z zadań wyznaczonych w *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* wymagają znacznych nakładów finansowych, przez co bardzo często nie dochodzi do ich realizacji. W takim przypadku ważną sprawą jest określenie priorytetów dla poszczególnych zadań i określenie konieczności ich wykonania w określonym czasie. Obowiązek aktualizacji Programów ochrony środowiska, umożliwia doprowadzenie zapisów Programu do zgodności z obowiązującymi przepisami jak również z aktualnymi potrzebami Gminy. Obecnie, największą potrzebą Gminy Rajgród jest zintensyfikowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej (zarówno mieszkańców jak i turystów odwiedzających Gminę), uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (głównie ewidencja zbiorników na ścieki) a także poprawa stanu środowiska atmosferycznego poprzez stworzenie Programu gospodarki niskoemisyjnej.

Podsumowując należy stwierdzić, że cele i priorytety założone w Polityce ekologicznej państwa sukcesywnie i w miarę możliwości są realizowane na terenie Gminy Rajgród poprzez zadania określone w gminnym *Programie ochrony środowiska Gminy Rajgród do 2014 r.* Gmina wprowadza w życie przepisy obowiązującego prawa, przez co prowadzi efektywne zarządzanie środowiskiem wsparte mechanizmami chroniącymi te środowisko.

SPIS RYCIN

RYCINA 1 POŁOŻENIE GMINY RAJGRÓD NA TLE POWIATU GRAJEWSKIEGO	5
RYCINA 2 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	6
RYCINA 3 GMINA RAJGRÓD NA TLE MEZOREGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH	7
RYCINA 4 ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI W GMINIE RAJGRÓD NA PRZESTRZENI LAT 2004 - 2013	8
RYCINA 5 STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	10
RYCINA 6 POŁOŻENIE REZERWATU CZAPLINIEC BĘŁDA NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	16
RYCINA 7 POŁOŻENIE BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO WRAZ Z OTULINĄ NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	16
RYCINA 8 POŁOŻENIE OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU POJEZIERZA RAJGRODZKIEGO NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	18
RYCINA 9 POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	18
RYCINA 10 POŁOŻENIE KORYTARZY EKOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	21
RYCINA 11 ZŁOŻA ZLOKALIZOWANE NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	26

SPIS TABEL

TABELA 1 INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA GMINY RAJGRÓD NA TLE POWIATU GRAJEWSKIEGO	13
TABELA 2 ŚCIEKI KOMUNALNE OCZYSZCZANE ORAZ LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE GMIN POWIATU GRAJEWSKIEGO	14
TABELA 3 POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY RAJGRÓD	21
TABELA 4 RODZAJE ODPADÓW ZBIERANYCH W SPOSÓB SELEKTYWNY I ICH IŁOŚCI W LATACH 2013-2014	23
TABELA 5 ZADANIA ZREALIZOWANE NA TERENIE GMINY RAJGRÓD W ROKU 2013 I 2014	31
TABELA 6 DODATKOWE ZADANIA ZREALIZOWANE NA TERENIE GMINY RAJGRÓD W LATACH 2013 I 2014	32
TABELA 7 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE RAJGRÓD	33

SPIS LITERATURY

1. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016,
2. II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku),
3. Gminny Program ochrony środowiska do 2014 r.,
4. Plan rozwoju lokalnego Gminy Rajgród na lata 2008 - 2015,
5. SDF Dolina Biebrzy PLH200008, data aktualizacji: październik 2013 r.,
6. SDF, Ostoja Biebrzańska PLB200006, data aktualizacji: październik 2013 r.,
7. Rozporządzenie Nr 12/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierza Rajgrodzkiego” (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 54 poz. 725 ze zm.),

8. Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2013 roku, WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Łomży, wrzesień 2014 r.,
9. Klasyfikacja jezior województwa podlaskiego badanych w 2011 roku (zweryfikowana przez Instytut Ochrony Środowiska z uwzględnieniem opinii eksperckiej) WIOŚ w Białymstoku, Delegatura w Suwałkach, grudzień 2012 r.,

ZASOBY INTERNETOWE

Strona Gminy Rajgród - www.um.rajgrad.pl oraz www.bip.um.rajgrad.wrotapodlasia.pl

Strona Głównego Urzędu Statystycznego - www.stat.gov.pl

Strona Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku - www.wios.bialystok.pl

Strona Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska - www.gdos.gov.pl oraz www.geoserwis.gdos.gov.pl

Strona Ministerstwa Środowiska - www.mos.gov.pl

Strona Natura 2000 - www.natura2000.gdos.gov.pl

Strona Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody - www.crfop.gdos.gov.pl

Strona Państwowego Instytutu Geologicznego - www.pgi.gov.pl